

Opinnäytetyö / AMK

Liiketalouden koulutusohjelma

Kansainvälistyvä liiketoiminta ja yrittäjyys

2012

Pia-Marja Kunnari

YRITYKSEN PERUSTAMINEN VIROON

Opas alkavalle yrittäjälle

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden koulutusohjelma / Kansainvälistyvä liiketoiminta ja yrittäjyys

Toukokuu 2012 | Sivumäärä 43

Markku Heikkilä

Pia-Marja Kunnari

YRITYKSEN PERUSTAMINEN VIROON - OPAS ALKAVALLE YRITTÄJÄLLE

Viro on EU-jäsenyytensä myötä tullut entistä lähemmäksi suomalaisia. Työvoiman liikkuvuus ja yrityksen perustaminen toiseen EU-maahan on helppoa ja nopeaa, joka avaa varteenotettavia mahdollisuuksia rikkaan ja monikulttuurisen Euroopan Unionin sisällä. Yrittäjyyteen kannustetaan niin Suomessa kuin Virossa, ja se on yhteiskuntamme tukipilari, joka edistää kilpailua, tarjoaa työpaikkoja ja antaa kuluttajalle valinnanvaraa. Suomen ja Viron samankaltaisuus on rohkaisevaa. Viro on vakaa ja turvallinen ympäristö aloittaa liiketoiminta ja laajentavalle yrittäjälle mahdollisuus kasvuun.

Opinnäytetyön tarkoitus on auttaa yrittäjää tai yrittäjäksi aikovaa Viron markkinoille. Pyrkimyksenä on kartoittaa Viron tunnuspiirteitä, toimintaympäristöä ja tämän hetken kannattavimpia aloja. Yrittäjälle suunnatun oppaan on tarkoitus toimia selkeänä, informatiivisena ja johdonmukaisena ohjeena, josta selviää yrityksen perustaminen vaihe vaiheelta.

Apuna olen käyttänyt henkilöitä, joilla on asiantuntemusta ja vankkaa tietotaitoa Virosta, ja yrittäjyydestä siellä. Olen haastatellut heitä ja käyttänyt heidän vastauksiaan lähteinä ja pohjana myös omalle pohdinnalleni.

ASIASANAT:

Viro
Baltia
yrittäjyys
opas
liiketalous
liiketoiminta
perustaminen
yrityksen perustaminen

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree program in Business | International Business Operations and Entrepreneurship

May 2012 | Total number of pages 43

Markku Heikkilä

Pia-Marja Kunnari

STARTING BUSINESS IN ESTONIA

- GUIDE TO STARTING ENTREPRENEURS

Estonia's EU-membership has brought it even closer to Finns. Movement of labor and starting business in to other EU-country is easy and rapid. It opens strong possibilities inside rich and multicultural European Union. Entrepreneurship is the backbone of our society and it promotes competition, jobs and gives options to consumer. The atmosphere is entrepreneurship-friendly both in Finland and in Estonia. The similarities between Finland and Estonia are encouraging. Estonia is stable and safe environment to start business and for those who want to expand their business, it's possibility to grow.

This thesis is written to help starting entrepreneurs or those who already own a business and want to expand to Estonia. The aim is to identify Estonia's characteristics, business environment and today's most viable fields in business. This guide for entrepreneurs is intended to provide clear, informative and consistent writing, which tells how to start your own business in Estonia step by step.

I have used five persons as informative sources because of their expertise and solid knowhow about Estonia and entrepreneurship there. I have interviewed them and used their answers as sources and base on my own reflection.

KEYWORDS:

Estonia
Baltic Countries
entrepreneurship
guide
business administration
establishment
business start up

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 VIRON TUNNUSPIIRTEITÄ	7
2.1 Viro EU-maana	9
2.2 Talous Virossa	11
2.3 Tuonti ja vienti	16
2.4 Suomen ja Viron väliset suhteet	19
3 YRITYKSEN PERUSTAMINEN VIROON	21
3.1 Viron yhtiömuodot	24
3.2 Viron houkutteleva verotus	27
3.3 Yrityksen perustamisen käytäntö	29
4. TUTKIMUS	31
4.1 Merkittävät kasvualat	32
4.2 Yrittäjän yleisimmät virheet	34
4.3 Viro toimintaympäristönä	35
4.4 Yrittäjä, pyydä apua	37
5. YHTEENVETO	39
6 TAULUKOT	40
7. LIITTEET	40
LÄHTEET	41

1 JOHDANTO

Valitsin opinnäytetyön aiheeksi yrittämisen Virossa, sillä aiheelle ilmeni asiakasperusteinen tarve Yrityskeskus Potkurissa, josta vinkattiin minulle tämä hyvin ajankohtainenkin aihe. Suomalaisilla on ollut yrityksiä Virossa jo kauan, mutta EU-jäsenyys on tuonut siihen uusia vivahteita ja uudenlaista helppoutta, sillä lakiuudistusten mukana myös työvoima voi liikkua vapaasti ja yrityksen voi perustaa yksinkertaisin menettelyin toiseen EU-maahan. Tästä on seurannut paljon hyvää, mutta myös vaivaa ja harmaata taloutta virolaisten työntekijöiden työnteon poiketessa omastamme.

Suomi ja Viro ovat aina olleet sukulaiskansoja ja toimintaympäristö voi tuntua yrittäjältä luontevalta ja turvalliselta aloittaa liiketoiminta. Näin onkin, mutta myös eroavaisuuksia on paljon, joita pyrin korostamaan. Tarkoituksena on tuoda esiin maan erityispiirteet, omalaatuisuuden ja tunnistettavuuden.

Ideana oli kirjoittaa kompakti opas aloittavalle yrittäjälle, josta selviäisi tärkeitä tunnuslukuja Virossa, millainen Viro on toimintaympäristönä sekä yrityksen perustaminen vaihe vaiheelta. Myös tällä hetkellä nouseviin aloihin on kiinnitetty huomiota, sillä yrittäjän tulee havaita markkinoilla esiintyviä puutteita ja pyrkiä vastaamaan näihin. Haluan tarjota mahdollisimman ajankohtaista tietoa, sillä itse olen törmännyt opinnäytetyötä tehdessäni paljon vanhentuneeseen informaatioon, mutta myös siihen seikkaan, ettei tietoa välttämättä löydy ollenkaan. Tässä kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa, sillä kiinnostusta yrittäjäkentältä löytyy.

Teoreettisen viitekehyksen rakensin sen perusteella, mikä on alkavan yrittäjän kannalta tärkeää; mitä seikkoja tulee tietää ja mitkä Viron ominaisuuksista vaikuttavat lopulliseen yrityksen perustamisprosessiin. Maakohtaiset piirteet ovat tärkeä seikka, mutta myös virolaisten asenteet ja kulutuskäyttäytyminen, samoin kuin lakimallit, poikkeavat Suomesta.

Empiiriseen osuuteen haastattelin neljää eri asiantuntijaa, joilla on kokemusta ja tietämystä yrittäjistä ja yrittämisestä Virossa. Näin sain luotettavaa aineistoa käytännön tasolta. Pyrin myös tuomaan esiin sellaisia seikkoja, joita yrittäjä ei

välttämättä osaa itse huomioida. Tarkoitus on minimoida riskit ja tuoda esiin tietoa, jota ei ole helppoa itse löytää. Toivon, että tämän opinnäyte toimii myös kannustimena ja ajatuksia herättävänä tekstinä, joka tuo esiin yrittäjyyden kannattavia puolia.

Yrittäjyys ei ole vain kansantaloutemme toiminnan perusta, vaan myös työpaikkojen synnyttäjä. Yrittäjyys on jo sinällään haasteellista, ja kansainvälisessä ympäristössä riskit ja paineet ovat suuremmat. Yrittäjältä vaaditaan rohkeutta ja pitkäjännitteisyyttä toimia ulkomailla, mihin hän tarvitsee paljon tukea ja tietoa. Tämän opinnäytetyön tarkoitus on antaa tätä tukea, ja valaista lukijalle, miten Virossa toimitaan ja miten siellä pärjää myös aloittelijana.

2 VIIRON TUNNUSPIIRTEITÄ

Viro on pieni, itsenäinen tasavalta Itämeren rannalla, pääkaupunkinaan Tallinna, joka on myös Viron tärkein teollisuuskeskittymä ympäristöalueineen. Se on osa Baltiaa ja sitä kuulee toisinaan kutsuttavan nimellä Eesti. Sen rajanaapureita ovat Venäjä sekä Latvia. Muita merkittäviä kaupunkeja Tallinnan lisäksi ovat opiskelu- ja kulttuurikaupunki Tartto sekä itäpuolella sijaitseva Narva. Tallinnassa asuu suuri osa väestöstä, noin 400 000 asukasta. Kaikkiaan Virossa on 1 340 415 asukasta (2009). (Suomen suurlähetystö 2012) Viro mielletään usein kohtalaisen nuoreksi maaksi, jonka itsenäisyyttä on poljettu historiassa, mutta minkä se sai takaisin toisen kerran vuonna 1991. Ensimmäisen kerran itsenäisyys kesti vuosina 1918–1940, jonka jälkeen Viro neuvostolaistettiin. (Nieminen, K. & Remes, N. 2003. Baltia tiedon oikopolkuja. Turku: Kirja-Aurora, 59, 67)

Se on parlamentaarinen demokratia ja yhteiskunnassa on tunnettavissa liberaalisuutta, jossa noudatetaan yksilökeskeistä ajattelumallia. Virolla ei ole ollut resursseja hyvinvointivaltion rakentamiseen, ja tämän myötä esimerkiksi sosiaali-tuet ovat minimaalisia. Virolaiset eivät myöskään halua, että valtio päättää, miten verorahoja käytetään, mikä on osasyynä tukien pienuuteen. (Järvinen, L. 2005 Kuka opettaa ja ketä? Viro EU:n jäsenenä. Helsinki: Edita Prima Oy, 15)

Viro liittyi Euroopan Unionin jäseneksi 1.5.2004, ja euron se otti valuutakseen 1.1.2011. Viron kruunu lakkasi käymästä laillisena maksuvälineenä noin kaksi viikkoa euron saapumisen jälkeen. Samana vuonna Viro hyväksyttiin sotilasliitto Naton jäseneksi. Viro on saanut toisilta EU-mailta paljon kiitosta talous- ja rahanpolitiikastaan, joita on pidetty hyvinä ja terveinä, ja jotka ovat myös mahdollistaneet Viron liittymisen euroalueeseen. Alueeseen haluavien maiden täytyy pitää inflaationsa, budjettivajeensa ja valtionvelkansa tiukassa kurissa. (Helsingin Sanomat 2010)

Maa on pieni, mutta elinvoimainen, ja kulttuuriltaan se on lähellä Suomea. Viron yhteiskunta on vakaa, kehittynyt ja hyvin EU-myönteinen. Viimeisissä presidentinvaaleissa vuonna 2006 suomalaisia äänioikeutettuja oli 300. Suomalaiset

kuuluvat siihen 3,5 prosenttiin muita ulkomaalaisia, joita Virossa asuu. Itse virolaisia on 69 prosenttia ja toiseksi eniten venäläisiä, noin neljäsosa. Yhteiskunta Virossa on monikulttuurinen ja sitä verrataan Latviaan. Maastamuutto tosin on ollut kovaa, ja sosiaaliset ongelmat ovat kasvaneet epätasa-arvon tuloksena. (Suomen suurlähetystö 2012)

Muut maat ovat hanakasti ottaneet ”isoveliasenteen” Viroa kohtaan, mutta kaikesta huolimatta se on nähtävä pienenä, mutta sitkeänä maana, joka on kaikesta huolimatta onnistunut säilyttämään kielensä ja oman kulttuurinsa. Virossa ollaan kuitenkin huolissaan kulttuuriperinnöstä ja Viron kielestä, sillä syntyvyys on kovin alhaista. Tämä antaa huolestuttavia ennusteita Viron tulevaisuudesta. Nykyinen Viro on monien historian tapahtumien summa. (Nieminen, K. & Remes, N. 2003. Baltia tiedon oikopolkuja. Turku: Kirja-Aurora, 59)

Viro on maana melko kaupunkikeskeinen tarkoittaen, että maalla asuu huomattavasti vähemmän väestöä kuin kaupungeissa. Maaseutuja vaivaa köyhyys, ja ajanjaksojen vaihtelevuus, murrokset seuraavat toisiaan. EU:n on pelätty vievän maanviljelijät Viron maaseudulta. Länsi-Viro on selvästi vauraampi ja jatkaa vaurastumistaan, kun taas Itä-Viroon tuntuu kasautuvan kaikki yhteiskunnan ongelmat ja köyhyys. Kehityksen nopeus on johtanut joskus jopa hallitsemattomiin elämänmuutoksiin, sosiaalisen pahoinvointiin ja huumeisiin. Kieliä taitamattomat virolaiset eivät ole onnistuneet integroitumaan Viron uuteen yhteiskuntaan, eikä valtiolla ole mahdollisuutta tarjota sosiaalista turvaverkkoa näille väliinputoajille. (Nieminen, K. & Remes, N. 2003. Baltia, tiedon oikopolkuja. Turku: Kirja-Aurora, 72–73)

Tammikuussa 2012 Viron työttömyysaste oli 11,4 prosenttia, joka on noussut vuodesta 2011. Kaiken kaikkiaan tarkasteltaessa työttömyys on laskenut huomattavasti muutamassa vuodessa. (Trading Economics 2012)

Viron työllisyys on hankalassa tilanteessa, sillä tarjonta ja kysyntä eivät kohtaa toisiaan. Kansalaisissa ei ole paljon kouluttautuneita, on vain käyty peruskoulu. Uuden sukupolven työntekijät ovat puolestaan opiskelleet korkeakouluissa, mutta heitä tuntuu kiehtovan muutto ulkomaille paremman palkan ja parempien

työolojen perässä. Virolaisilla yrityksillä on täysi työ pitää työntekijänsä palkkailistoilla, tosin joukkomuutosta ei voida ainakaan toistaiseksi puhua. Työvoiman kouluttaminen on tuttua, vaikkakin siitä koituu epäsuoria menoja työnantajalle. (Järvinen, L. 2005 Kuka opettaa ja ketä? Viro EU:n jäsenenä. Helsinki: Edita Prima Oy, 20–22)

Viron liittyttyä euroalueeseen viisumiasiat ovat helpottaneet. Se on myös osa Schengenin aluetta. Toisen EU-maan asukas, amerikkalainen, uusiseelantilainen, australialainen ja kanadalainen eivät tarvitse viisumi Viroon mennessään. (Visitestonia.com 2012)

2.1 Viro EU-maana

Viro on uusi EU-maa. Kun maa uudelleen itsenäistyi, se lähti rakentamaan demokratiaansa aivan alusta, samoin kuin hallinto ja talousjärjestelmä saivat rakentua uudelleen. Tämä merkitsi siis uutta aikakautta Viroon. Uudelleenrakentamisen lähtökohdaksi otettiin kerralla EU-järjestelmä, joka toi uusia vaatimuksia ja lakeja Viroon, joita on ollut vaikeaa sovittaa käytäntöön. Euroopan unioni toi Viroon niin uusia mahdollisuuksia, kuin suuria haasteitakin. EU-viron aikaansaaminen vaati aikaa. Aluksi hieman negatiivinen suhtautuminen Euroopan unioniin vaihtui myönteiseksi vuonna 2003, kun EU:ta kannattavat kampanjoivat liittymisen puolesta. Unionin katsottiin tuovan maalle kaivattuja turvallisuutta ja vakautta. Lisäksi jäsenyyden toivottiin tuovan näkyvyyttä pienelle maalle. (Järvinen, L. 2005 Kuka opettaa ja ketä? Viro EU:n jäsenenä. Helsinki: Edita Prima Oy, 13–14)

Talouden rakenteiden uusiminen markkinatalouden mukaiseksi oli vaivalloinen prosessi, mikä näkyi Viron talouskasvun hidastumisena 1990-luvun alussa (Järvinen, Laura. 2005 Kuka opettaa ja ketä? Viro EU:n jäsenenä. Helsinki: Edita Prima Oy, 14). Tästä huolimatta talouden kehitys on ollut kasvavaa aina 2000-luvulle asti.

Ensisijainen päämäärä oli kasvattaa taloutta. Viron hyvinvointijärjestelmä on paljon amerikkalaisen järjestelmän kaltainen, ja sillä tavoin se eroaa muista EU-maista. (Järvinen, L. 2005 Kuka opettaa ja ketä? Viro EU:n jäsenenä. Helsinki: Edita Prima Oy, 15). Viro on ollut esimerkillinen lakiensa suhteen ja onnistunut saattamaan ne EU-maalle tarvittavaan kuntoon.

Koska talouden kasvaminen on Virolle tällä hetkellä kaikkein tärkeintä, avaa Euroopan Unioni lukuisia uusia mahdollisuuksia kehittää Viroa taloudellisesti. Koska Virossa on matala verotus, ei valtiolle tule suuria rahaeriä verotuksesta, eivätkä julkiset menotkaan ole suuria. Infrastruktuurin kehittäminen on vielä kesken ja terveydenhuolto on parannettava, jotka vaativat valtavan määrän rahaa. EU- ja NATO-jäsenyys ovat suuria menoeriä maan ekonomialle. Miten Viro selviää näistä rahallisista haasteista ja silti kasvattaa talouttaan? Vastauksena on juuri EU-jäsenyys. Se avaa uusia mahdollisuuksia myös rahoitukseen, sillä Unionilta voi hakea avustusta muun muassa aluepolitiikkaan ja ympäristö- ja liikenneinvestointeja varten. Viro tulee ainakin jäsenyytensä alkutaipaleella olemaan selkeä EU:n tukien nettosaaja. (Järvinen, L. 2005 Kuka opettaa ja ketä? Viro EU:n jäsenenä. Helsinki: Edita Prima Oy. 37)

Pääasiana EU-jäsenyydessä pidetään entistä avoimempaa taloutta ja parempaa kilpailukykyä. Sisämarkkinoiden toimintaa halutaan muuttaa poistamalla turhia ja liian byrokraattisia sääntelyitä. EU:lta Viro toivoo lakien yksinkertaistamista ja se onkin aina ollut liiallista byrokratiaa vastaan. Hallitus pyrkii suunnitelmissaan kannattavaan ja tehokkaaseen EU:n talous- ja rahapolitiikkaan. (Järvinen, L. 2005 Kuka opettaa ja ketä? Viro EU:n jäsenenä. Helsinki: Edita Prima Oy, 59–60)

Viron verotus on hyvin kevyt, eikä hallituksella ole mitään haluja muuttaa verotusta mihinkään suuntaan. Se koetaan kilpailun kannalta järkeväksi asiaksi, ja sillä on myös hyvä vaikutus EU:n talouspolitiikalle, kuten myös sosiaalipolitiikalle. Tämänkaltainen verotus edistää jäsenmaiden välistä tervettä kilpailua ja tekee Virosta kiinnostavan kaupankäynti- ja teollisuusmaan. Kiinnostus on molemminpuolista: Viron liittyttyä Euroopan Unioniin on virolaisissa herännyt kiinnostus myös Suomea kohtaan. Vapaa liikkuvuus on helpottanut liiketoimien te-

kemistä ja työntekijöiden lupavaatimusten poisto vuonna 2006 on tehnyt työkentelyn toisissa maissa helpommaksi. (Järvinen, L. 2005 Kuka opettaa ja ketä? Viro EU:n jäsenenä. Helsinki: Edita Prima Oy, 60)

2.2 Talous Virossa

Neuvostoliiton vaikutukset Virossa ovat olleet aina hyvin voimakkaat. Uuden itsenäistymisen myötä muutokset ovat seuranneet toisiaan ja Neuvosto-Viron leimasta on pyritty erilleen. Muuntuminen toisenlaiseksi Viroksi on ollut pitkä prosessi, mutta EU:n myötä maa on viimein todella päässyt Neuvostoliiton mahdista, joka aikanaan oli kuolettava tekijä Viron taloudelle ja työllisyydelle.

Kaikilla Baltian mailla näyttäisi olevan samankaltaiset heikkoudet ja vahvuudet. Maantieteellisesti sijainti on loistava, sillä Viro on solmukohta Venäjälle, Pohjoismaihin ja muualle Eurooppaan.

Logistiikka Virossa on kehittynyttä, joka on tehnyt siitä tuotanto- ja jakelukeskuksen. Virheellisesti usein ajatellaan Viron talouden olevan riippuvainen Venäjän liikenteestä ja kauttakulusta, vaikka sen merkitys on laskenut koko ajan. Satama Tallinnassa on Itämeren suurimpia. Turismi on yksi Tallinnan satamien kantavasta voimasta, ja ylipäänsä Viron taloudelle äärimmäisen tärkeää. Tallinnan satamasta on Helsingin satamaan matkaa vain 80 kilometriä, ja liikennöinti vilkasta. Viro on pieni maa ja myös sen sisällä välimatkat ovat lyhyitä. (Estonica – Encyclopedia about Estonia 2012)

Poliittinen ympäristö on tällä hetkellä vakaa ja ulkomaisten kiinnostus tuoda tuotantoaan Viroon, on noussut. Virosta puuttuu kuitenkin merkittävä suurteollisuus ja sen myötä korkean osaamistason työpaikat.

Viro on tällä hetkellä yksi vähiten velallisista EU-maista, ja sen luottoluokitusta on peräti juuri nostettu. (Liive 2012) Se on avoin talous, ja samalla myös altis ulkoisille tekijöille. Se on kuitenkin haluttu pitää avoimena, sillä ulkomailta tulevat investoinnit ovat maalle äärettömän tärkeitä. (Pedak 2012) Myös sääntely on pyritty pitämään pienenä ja verotus matalana juuri investointien vuoksi. Jo

90-luvulla Virossa on päästy pisteeseen, jolloin olot ja talous olivat houkuttelevat uusille sijoittajille. Asukaslukuunsa nähden Viro on ollut yksi halutuimmista sijoituskohteista jo pitkään. Erityisesti palvelualat ovat kiinnostaneet sijoittajia, suurimmaksi osaksi halvan työvoiman vuoksi. Tulevaisuudessa kilpailu investoinneista tulee kiristymään ja Viron tulee parantaa kilpailuasemaansa ja viennin määrää. Aasiasta on viime aikoina noussut Virolle suuri haastaja halvan työvoiman ja halpojen kustannusten kautta, ja siellä työvoima on nykyään hyvin koulutettua. (Järvinen, L. 2005. Kuka opettaa ja ketä? Viro EU:n jäsenenä. Helsinki: Edita Prima Oy. 30,32).

Ongelmana ovat vähät raaka-ainevarat, jonka vuoksi maa on riippuvainen muualta tulevista raaka-aineista. Viron tärkeimmät intressit ovat energiassa, liikenteessä, Itämeren suojelemisessa sekä tieto- ja kommunikaatioyhteistyössä (Suomen Suurlähetystö 2012).

Viro on informaatioteknologian edelläkävijä. Se on kasvanut räjähdysmäisesti viimeisen viidentoista vuoden aikana ja ollut ainoa ala, johon taloudelliset kriisit eivät ole vaikuttaneet. Bruttokansantuotteesta on investoitu huikeita summia maan informaatioteknologian kehittämiseen, ja kansalaisten Internet-yhteyksiä on parannettu paljon. (Estonica 2012).

Viron hintataso ei ole kovin korkea, mikä näkyy myös palkoissa. EU-jäsenyyden ja euron myötä hinnat ovat kuitenkin alkaneet nousemaan ratkaisevasti. Vuonna 2011 eri lähteissä kerrotaan keskimääräisen palkan olevan noin 890 euroa, joka tosin on positiivista kasvua, sillä se on kaksinkertaistunut vain muutamassa vuodessa. Virossa maksetaan työntekijöille vähemmän palkkaa kuin muissa EU-maissa. Tämä on selkeä kilpailuvaltti muihin maihin nähden. Uutena EU-maana tehokkuus ei kuitenkaan ole vielä kovin korkeaa, mutta näkymät tuottavuuden kasvamiseen ovat optimistiset. (Järvinen, L. 2005. Kuka opettaa ja ketä? Viro EU:n jäsenenä. Helsinki: Edita Prima Oy. 44–45).

Erot Viron sisällä ovat selkeät: Tallinnassa palkkaa maksetaan huomattavasti enemmän kuin muualla Virossa, tai esimerkiksi maaseudulla, jossa palkat ovat alhaisimmat. Valtiovalta on pyrkinyt mahdollisimman vähän puuttumaan yritys-

sektorin toimintaan. Täten palkkapolitiikkakin on varsin liberaalia. Palkat ovat nousseet nopeasti, nopeammin kuin Suomessa, mutta se ei silti yllä muun Euroopan tasolle (Järvinen, L. 2005. Kuka opettaa ja ketä? Viro EU:n jäsenenä. Helsinki: Edita Prima Oy. 44).

Virossa on paljon työttömyyttä. Toisaalta työntekijöitä on, mutta osaamistaso on harmittavan puutteellinen. EU-jäsenyyden myötä on huolestuttu halpatyövoimavirroista. Virrat kulkevat myös toisinkin päin, ja Viroon palkataan muualta osaaavaa työvoimaa, sillä uuden talouden aikana Virossa ei ole jokaiselle alalle riittävää ammattiosaamista. Näin myös paljon suomalaisia ammattilaisia on palkattu Viroon. Etenkin nuoret menevät mielellään Viroon, sillä siellä ei katsota ikää; hyvin nuorikin voi saada todella haasteellisen ja vastuullisen aseman. (Talouselämä 2000)

Toinen ongelma on se, että työn kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa. Miesten työttömyys on suurempaa kuin naisten, sillä maailman talouskriisi jätti jälkensä etenkin miesvaltaisiin aloihin, kuten rakennus-, metsä-, ja teollisuustuotantoon. Suurimmat työnantajat löytyvät paperi-, puutavara- ja tekstiiliteollisuudessa, mutta eniten kilpailua on elintarvike-alalla. (Finpro 2010)

Koulutettua työvoimaa on kuitenkin helppoa saada, ja se on todella ammattitaitoista. Virossa rekisteröidyt työnantajat maksavat työntekijöiden palkoista sosiaaliturvamaksua 33 %, joka koostuu sosiaaliverosta 20 % ja sairausvakuutusmaksusta 13 %. (Leinonen Tehotilit 2012)

Standard & Poor's nosti Viron luottoluokituksen kaksi pykälää viime vuoden elokuussa ja sama luku pysyi ennallaan vielä tämän vuoden tammikuussa. Pitkän aikavälin luokitus on AA – ja lyhyen aikavälin luokitus A – 1 +. (Liive 2012) Kuluttajahintojen kasvu alkoi kiihtyä euroon liittymisen myötä, mutta kehitys on tasaantunut. Inflaatio oli viime vuonna vielä 5 %, tämän vuoden ennuste on 3,3 %. Talous elpyy mutta työttömyys on yhä korkealla. Toipumisen uskotaan olevan hidasta. Avoimien työpaikkojen määrä on kuitenkin jälleen nousussa. Samaan aikaan tietyillä aloilla on jopa pula ammattitaitoisesta työvoimasta. (Kaupapolitiikka 2012)

Viron hallitus on laatinut tulevaisuuden suunnitelman, Success Estonia 2014, jonka tavoitteena on pitkällä tähtäimellä saavuttaa Virolle asetetut tavoitteet kilpailukyvyistä ja talouskasvusta. Se laadittiin vuonna 2003 ja on toiminut pohjana kaikille Viron linjauksille. Pääperiaate on kaksinkertaistaa bruttokansantuote vuoteen 2014 mennessä, joka vaatisi noin seitsemän prosentin talouskasvua kymmenessä vuodessa (Järvinen, L. 2005 Kuka opettaa ja ketä? Viro EU:n jäsenenä. Helsinki: Edita Prima Oy. 40).

Näyttäisi kuitenkin siltä, ettei tehtävä ole lainkaan mahdoton. Yrittäjyyttä pyritään tukemaan kaikin tavoin, joka on rohkaisevaa tietoa kaikille yrittäjähenkilöille, joilla on mahdollisuuksia kokeilla toimintaansa Virossa.

Talouskehityksen näkymät 2009-2014

Talouden avainluvut	2009	2010*	2011*	2012*	2013*	2014*
BKT:n reaalikasvu (%)	-14.1	1.0	4.0	4.2	3.9	3.7
BKT (käypiin hintoihin, miljardia euroa)	13.7	13.6	14.5	15.4	16.4	17.5
BKT:n hintaindeksi (%)	-0.6	-1.6	1.9	2.4	2.6	2.7
Kuluttajahintaindeksi (%)	-0.1	1.1	2.0	2.4	2.7	2.7
Työllisyys (15–74-vuotiaat, 1000 henkeä)	595.8	576.4	579.3	588.6	601.5	614.7
Työllisyyden kasvu (%)	-9.2	-3.3	0.5	1.6	2.2	2.2
Tuottavuuden kasvu (palkansaajaa kohti, %)	-5.3	4.4	3.5	2.6	1.7	1.4
Työttömyysaste (ILO)	13.8	15.5	13.9	11.9	9.5	7.0
Keskimääräinen kuukausipalkka (EUR)	787.2	765.2	783.9	810.9	844.6	880.1
Palkan reaalikasvu (%)	-4.5	-3.8	0.4	1.0	1.5	1.5
Vaihtotase (% BKT:stä)	4.6	6.5	5.0	2.3	-1.0	-3.0

Lähde: Viron Suurlähetystö 2009

2.3 Tuonti ja vienti

Aina 1990-luvulle saakka Viron ulkomaankauppa oli lähinnä vain Itä-Euroopan sisäistä kauppaa, riippumatta siitä, oliko kyseessä tuonti vai vienti. Ainoa länsi-kaupan kumppani oli Suomi. (Nieminen, K. & Remes, N. 2003. Baltia, tiedon oikopolkuja. Turku: Kirja-Aurora, 81). Suomi on ollut Viron taloudelle kautta aikojen tärkein tuontimaa, mutta nykyään samoihin lukuihin pääsevät myös Ruotsi, Saksa, Latvia ja Liettua. Suurin osa tuontitavaroista tulee EU:n sisältä.

Viron kansainvälistä kauppaa on aina ennen leimannut tuonnin vientiä suurempi osuus. Suurimman osuuden tuonnista muodostavat palvelujen tuonti, joka on 18 prosenttia, kun taas myös erilaiset liikennemuodot ja – palvelut, sekä matkailupalvelut ovat suurimpia tuontiartikkeleita. Erilaisten liikennepalveluiden tuonti on riippuvainen kilpailusta ja talouskasvusta. (Estonica – Encyclopedia about Estonia 2012)

Erilaisista hyödykkeistä tekniikan alan tuotteet, koneet, ajoneuvot sekä kuljetusvälineet ovat tuontitavaroiden kärkipäässä. Raaka-aineista puu, metallit ja polttoaine ovat tärkeimpiä, kuten myös erilaiset kulutustavarat. Virossa ei valmisteta lainkaan kodinkoneita tai – tekniikkaa, vaan kaikki tuodaan maahan ulkomailta. (Estonica – Encyclopedia about Estonia 2012)

Mainittakoon myös erilaiset ruokatavarat, vaatteet ja design-tavara; maahan tuodaan niitä tuotteita, joita ei Virossa valmisteta. Koska Viro on kehittynyt ja moninaistunut etenkin teollisuuden alalla viime vuosien aikana, tällaisten tuotteiden tuonti on hieman vähentynyt. Maailman talouden kriisin ylsi myös aikaan Viron talouteen vähentäen raaka-aineiden kysyntää ja pienentäen tuonnin määrää radikaalisti. (Estonica – Encyclopedia about Estonia 2012).

Virolaisten tavaroiden ja palvelujen vienti on yli 90 prosentti maan bruttokansantuotteesta. Vienti on Viron talouden kantava voima. Palvelut kaikkiaan ovat viennin osuudesta noin kolmas osa. Erilaiset kuljetuspalvelut ovat suurin osalualue palveluista (yli 40 prosenttia), mutta myös matkailu (noin 24 prosenttia) ja

erilaiset liike-elämän palvelut (noin 19 prosenttia) ovat tärkeitä artikkeleita. Merilogistiikka on tärkein kuljetuspalvelu: tätä käytetään niin tuotteiden liikuttamiseen kuin henkilöliikenteeseenkin. Liikenteen ohessa tarjotaan paljon muita lisäpalveluita, joilla on tärkeä osuus vientituloista. (Estonica – Encyclopedia about Estonia 2012)

Vientituotteita on laaja kirjo: erilaiset ruokatuotteet, elektroniikkatuotteet ja –instrumentit, koneet, huonekalut, puu ja paperi. Myös tärkeän osan viennistä muodostavat paikallisesti alihankintana tuotetut tuotteet; prosessi, joka on kauan ollut helppo ja yksinkertainen tapahtuma, mutta joka on muuttanut muotoaan, ja tullut huomattavasti hankalammaksi toteuttaa. Tämä johtuu raaka-aineiden saannista, jotka usein tulevat Venäjältä. (Estonica – Encyclopedia about Estonia 2012)

Kun Viro liittyi EU:n jäseneksi, Venäjän osuus Viron viennistä nousi 4 prosentista 9 prosenttiin, koska Venäjän asettamat tullin rajoitukset katosivat. (Estonica – Encyclopedia about Estonia 2012)

Tärkeimmät vienti- ja tuontitavarat tavararyhmittäin (2009)

Tavararyhmä	Osuus kokonaisviennistä (%)	Tavararyhmä	Osuus kokonaisuonnista (%)
Koneet ja laitteet	19.6	Kivennäistuotteet	20.1
Kivennäistuotteet	16.8	Koneet ja laitteet	19.2
Ruoka ja maataloustuotteet	10.0	Ruoka ja maataloustuotteet	12.7
Perusmetallit ja metallituotteet	8.7	Kemiateollisuuden tuotteet ja raaka-aineet	9.4
Puutavara ja puutuotteet	8.6	Perusmetallit ja metallituotteet	7.7
Kuljetusvälineet	6.5	Kuljetusvälineet	6.3
Kemian-teollisuuden tuotteet ja raaka-aineet	5.5	Muovi- ja kumituotteet	5.4
Vaate- ja kangasteollisuuden tuotteet	4.0	Vaate- ja kangasteollisuuden tuotteet	5.3
Paperi ja paperituotteet	3.3	Paperi ja paperituotteet	2.7
Muovi- ja kumituotteet	3.1	Puutavara ja puutuotteet	2.6
Muut	5.6	Muut	6.1

Lähde: Viron Suurlähetystö 2009

2.4 Suomen ja Viron väliset suhteet

Suomella ja Virolla on jokseenkin samankaltainen historia, joka edesauttaa kulttuurien välisiä interaktioita. Suomella ja Virolla on yhteisiä kiinnostuksen kohteita, kuten Itämeri ja perinteiden vaaliminen. Läheinen maantieteellinen sijainti on helpottanut kanssakäymistä ja kaupankäymistä läpi ajan. Kun suomalaiselle yrittäjälle kotimarkkinat eivät riitä, Viro on usein seuraava askel, ja sitä kautta muu Baltia. Liettua ja Latvia ovat alkaneet kiinnostamaan suomalaisia vasta näiden EU-jäsenyyksien myötä, sillä nyt voidaan uskoa niiden lainsäädännön kehitykseen eri tavalla kuin ennen. (Kosonen, R. & Tani, A. 2006)

Tiivistä yhteistyötä on monella eri osa-alueella: politiikassa, kaupan alalla, kulttuurissa, tieteessä ja opetustyössä. Suomea arvostetaan laajasti Virossa. (Suomen suurlähetystö, Tallinna 2012) Viron ja Suomen yhteistyön prioriteetit juontavat juurensa läheisistä suhteista, yhteistä kansallisista eduista ja ulkopolittisista päämääristä. (Viron suurlähetystö 2012)

Suomi on jo pitkään ollut Viron tärkein kauppakumppani ja on sitä edelleen. Suomi toimii kaikilla aloilla Virossa, mutta etenkin liikenne- ja viestintäalalla sijoittaminen on ollut vilkasta. Huomattavaa noususuuntaa on kuitenkin ollut kiinteistöalalla, joka näyttää kiinnostavan suomalaisia entistä enemmän. Onhan se varsin turvallistakin (Pro Estonian verkkolehti ja Viro-portaali 2006).

Kaupan vaihtotase on viime vuosina ollut ylijäämäinen (Viron suurlähetystö 2010). Tärkeimpiä vientiartikkeleita Suomesta Viroon ovat olleet koneet ja laitteet sekä metallituotteet. Virosta Suomeen tuodaan eniten koneita ja laitteita sekä huonekaluja. Ruotsi on ainoa maa, jolla on Virossa enemmän investointeja kuin Suomella. Suomalaisia investointeja oli vuonna 2009 kaiken kaikkiaan yksi neljäsosa kaikista investoinneista. Merkittävimmät suomalaiset sijoitukset ovat suurissa yrityksissä: mm. Elcoteq, TeliaSonera, HK, Sampo Pankki ja Fazer, sekä paljon muita yrityksiä, erityisesti elintarvikealalla. (Viron Suurlähetystö 2010).

Keskeisimmät syyt suomalaisten teollisuusyritysten Viroon etabloitumiselle ovat alhaiset tuotantokustannukset sekä kasvavat markkinat. Oma merkityksensä on

Viron maantieteellisellä läheisyydellä ja sillä, ettei Suomen ja Viron välillä ole kielimuuria. (Järvinen, L. 2005. Kuka opettaa ja ketä? Viro EU:n jäsenenä. Helsinki: Edita Prima Oy. 76)

Viro on pieni maa pienellä väestöllä. Suomalaisille tuttu työvoimapula ei ratkea, vaikka Virosta saataisiinkin Suomeen työvoimaa. Ainoastaan rakennusalalla on tunnettu, että halvalla tekevät virolaiset työmiehet vievät suomalaisen kirvesmiehen paikan. Muutoin Virossa osaavaa työvoimaa ei ole liiaksi ja näistä osajista kilpailevat muutkin maat. Viron EU-jäsenyyden myötä Suomen tärkeimmän kauppakumppanuuden asema voi heikentyä, sillä Viron alhaiset tuotantokustannukset ovat alkaneet kiinnostamaan myös muita Euroopan maita.

Tulevaisuudessa suomalaisyritykset hakevat maltillista, tasaista kasvua Viron kaupasta, jotka ne useimmissa tapauksissa kokevat tärkeiksi. Ainoastaan globaaleille asiakkaille myyvät yritykset eivät piittaa Viron tai laajemmin Baltian markkinoista. Maantieteellisen sijaintinsa vuoksi Viro on suomalaisyrityksille pienuudestaan huolimatta edelleen merkittävä markkina. Markkinoiden rajallisuus on kuitenkin suomalaisyritysten tiedossa, ja kasvua haetaan laajentamalla uusille alueille Viron sisällä tai lanseeraamalla uusia tuotteita ja palveluita. (Kosonen, R. & Penttilä, A. & Mattila, M. 2010)

3 YRITYKSEN PERUSTAMINEN VIROON

Kansainvälisen toiminnan aloittaminen on monivaiheinen prosessi, joka vie paljon aikaa. Tapahtumaketju on suunniteltava huolellisesti, ja otettava huomioon toimintaympäristöjen erilaisuus kotimaan kanssa. Onko tuotteelle tai palvelulle kysyntää? Mikä on virolaisten arvomaailma? Onko tuote valmis siirrettäväksi toiseen ympäristöön? Mitä juridisia seikkoja tulee ottaa huomioon? (Suomen yrittäjät 2012)

Viro on yksi koko maailman vaivattomimmista paikoista tehdä bisnestä. Siitä huolimatta strategia täytyy suunnitella huolellisesti ja pohtia tuotteensa mahdollinen sopeuttamistarve, vientimuoto, mikäli kysymyksessä on laajennus sekä kartoittaa riskit. (Suomen yrittäjät 2012)

Kaupan esteitä ei Viroon mentäessä ole, sillä Baltian maiden EU-jäsenyys on poistanut niistä loputkin. (Net – Fujitsun asiakaslehti 2004) EU:n tason lainsäädännöllä on huomattavasti vähennetty byrokratiaa. On paljon helpompaa ja tehokkaampaa, että kaikissa jäsenvaltioissa sovelletaan yhteistä sääntöä, kuin että samasta asiasta olisi valtava määrä erilaisia sääntöjä eri maissa ja alueilla. Kaupan esteet vääristivät kilpailua ja niistä aiheutui ongelmia erilaisten kansallisten järjestelmien välillä. (Euroopan komissio 2006)

Viro on itäisen Keski-Euroopan vähiten korruptoitunut maa. Kuitenkin korruptiota löytyy taloudesta ja yhteiskunnasta. Tämän kaltaiseen toimintaan on ehdottomasti kiinnitettävä huomiota, ja pyrkiä minimoimaan se. EU-jäsenyys tuo poliittista järjestystä ja vakautta, mutta muutokset tapahtuvat pikku hiljaa, ei suurina harppauksina. (Järvinen, L. 2005. Kuka opettaa ja ketä? Viro EU:n jäsenenä. Helsinki: Edita Prima Oy. 14)

Virossa on ainakin toistaiseksi alhaisempi liiketoiminta-aste kuin muualla Euroopassa, mutta se houkuttelee koko ajan lisää yrittäjiä ja investoijia. Siellä on myös hyvin kehittynyt ja korkeatasoinen tuotannollinen kumppanuusverkosto (Enterprise Estonia 2011).

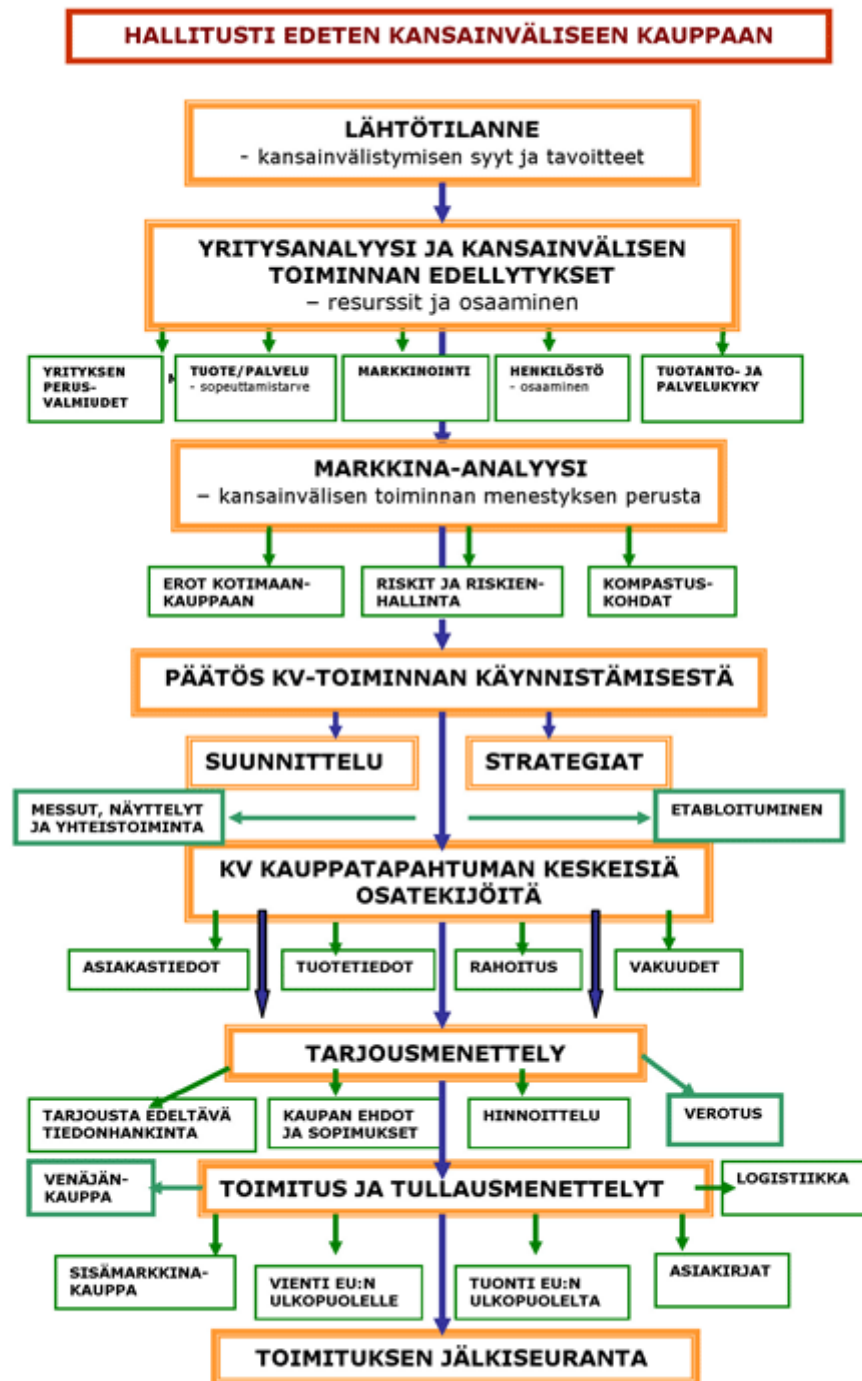
Viron verojärjestelmää leimaa yksinkertaisuus ja läpinäkyvyys. Tämä tietysti on hyvä asia liiketoiminnalle ja helpottaa yrittäjyyttä. Tällä pyritään saamaan Viroon lisää investointeja ja nostamaan kilpailukykyä.

Liiketoimintaympäristö on paljon Suomen kaltainen, mutta siihen ei kannata turvata liiaksi. Eroja on enemmän, kuin uskommekaan. Jäyhiksi kutsutut suomalaiset ovat samalla tavalla hieman varautuneita kuin virolaiset. Virolaisten bisneskielenä käytetään äidinkieltä, englantia tai venäjää. Liiketoimia leimaa muodollisuus: Virossa pukeudutaan ja puhutellaan toisia muodollisemmin kuin Suomessa. Et voi sinutella, jos sinunkauppoja ei ole solmittu. Myös suomalaisten suora puhe voi olla virolaisille liikaa. He torjuvat ehdotuksen mieluummin hienovaraisemmin kuin suomalaisten jyrkällä kieltäytymisellä. (Susiluoto, K. 2001. Bisneskohteena Baltia. Helsinki: Otava-Media Oy)

Huomattavaa on kuitenkin, että neuvostoajan merkkeinä vastuunkanto ja omaaloitteisuus eivät ole itsestään selvyyksiä. Kuitenkin virolaisilla aikataulut pitävät ja sovittuihin tapaamisiin saavutaan tarkalleen ajoissa. (Talouselämä 2000)

Oman yrityksen perustaminen Viroon on yllättävän helppoa, ja mahdollisuudet menestymiseen ovat mainiot. Euroopan kohdattua velkakriisin, ovat yrittäjätkin varpaisillaan ja varovaisia, mutta ajatusmalli ei suinkaan ole pessimistinen. Luottamusta on lisännyt Viron EU-jäsenyys; sama valuutta helpottaa ymmärtämistä ja poistaa devalvoinnin uhan. (Liive 2012)

Vaikka kevyt verotus ja liiketoiminnan aloittamisen nopeus kiehtovat, on syytä olla varovainen ja luottaa vain allekirjoitettuun paperiin, suullisella sopimuksella ei Virossa ole suurta merkitystä. Yrityksen perustamisessa on kaksi erillistä mahdollisuutta: joko voidaan ostaa valmisyhtiö, joka on aina täysin velaton ja käyttämätön, tai perustaa yhtiö alusta asti itse.

Lähde: Suomen yrittäjät 2010

3.1 Viron yhtiömuodot

Virossa yhtiömuodot ovat lähes samat kuin Suomessa. Yhtiömuodot ovat virolainen osakeyhtiö, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, itsenäinen elinkeinoharjoittaja, voittoa tavoitteleva osuuskunta, ulkomaisen yhtiön sivuliike, Suomessa tuntematon rajavastuuyhtiö ja uusi yhtiömuoto Eurooppa-yhtiö. (Lakimiesuutiset 2009)

Yhtiön muodon valinta on aloittavalle yrittäjälle ensimmäinen hyvin tärkeä seikka, johon vaikuttavat monet tekijät, kuten henkilömäärä, pääoman tarve ja saatavuus, vastuu, tuote, verotus ja vastuun kantaminen ja voiton jako. (Yritys-Suomi 2008)

Rajavastuuyhtiö (osaühing, OÜ) on Virossa yleisin yhtiömuoto. Se on peräisin Saksasta ja paljon käytetty pienten ja keskisuurten yritysten keskuudessa. Sen perustaminen on verrattain helppoa ja minimipääomaksi tarvitaan vain 2500 euroa. (Asianajotoimisto Legistum Oy 2012)

Nykyään rajavastuuyhtiön perustamiseen ei tarvita edes tätä pientä pääomaa. Yritys voidaan rekisteröidä kaupparekisteriin ja aloittaa yritystoiminta ilman pääomaa, mutta rekisteriin jää merkintä maksamattomasta pääomasta. Tämä ei kuitenkaan vaikuta millään tavalla yritystoimintaan. (Valdar Liive. 2012)

Organisaatio on joustava: verrattuna osakeyhtiöön rajavastuuyhtiön perustaminen on helppoa ja päätöksenteko on helpompaa. Yhtiön sisällä vastuu rajoittuu kyseiseen yhtiöön sijoitetun osuuden määrään. Rajavastuuyhtiön voi perustaa myös ilman minimipääomaa mutta tällöin osakkuuspääoma ei saa ylittää 25 000 euroa ja perustajan tulee olla luonnollinen henkilö. Osakkuuspääomaa ei jaeta osakkeisiin vaan yhtiöosuuksiin. Näitä yhtiöosuuksia voi jakaa vapaasti myille osakkaille. Mikäli kyseessä on osuuden luovuttaminen jollekulle, joka ei kuulu yhtiöön, on osakkaalla etuosto-oikeus osuuteen, mikäli yhteisissä sopimuksissa ei toisin ole kerrottu. Perustajia voi olla yksi tai useampia, ja se voi olla yksityinen henkilö tai toinen yhtiö. Osakkaat eivät myöskään vastaa henkilökohtaisella omaisuudellaan yhtiön sitoumuksista, vaan vastuu on rajattu johonkin kiinteään summaan, esimerkiksi osuuksiin. Tämän vuoksi riskit yhtiön perustamiseen ovat

pienemmät, ja juuri tämän vuoksi rajavastuuyhtiö on suosituin yhtiömuoto Virossa. Rajavastuuyhtiön toimieliminä toimivat osakkaiden kokous ja hallitus. (Asianajotoimisto Legistum Oy 2012)

Virolainen osakeyhtiö (aktsiaselts, AS) on lähes samanlainen suomalaisen osakeyhtiön kanssa. Se on toiseksi suosituin yhtiömuoto Virossa rajavastuuyhtiön jälkeen. Tämä yhtiömuoto velvoittaa rekisteröimään kaikki osakkeet arvosuusrekisteriin. Myös perustamisen pääoma on huomattavasti paljon enemmän verrattuna rajavastuuyhtiöön. Pääoman minimiosakepääoma on 25 000 euroa. Yhtiöllä on velvollisuus raportoida toiminnastaan ja huolehtia tilintarkastuksesta. Toiminta on muutenkin julkista. Pakollisiin seikkoihin lukeutuvat myös hallintoneuvoston riippumatta siitä kuinka suuri yhtiö on. Toimieliminä toimivat yhtiökokous, hallitus ja hallintoneuvosto. Perustamisasiakirjoina ovat perustamissopimus ja yhtiöjärjestys. Samoin kuin rajavastuuyhtiössä perustajia voi olla yksi tai useampia, joko yksityisiä henkilöitä tai yrityksiä. (Asianajotoimisto Legistum Oy 2012)

Avoin yhtiö (täisühing, TÜ) on yhtiömuoto, jonka osakkaat vastaavat yhtiön velvoitteista ja sitoumuksista omasta ja muiden osakkaiden puolesta. Avoimia yhtiöitä on Virossa vain marginaalinen määrä, sillä rajavastuuyhtiöt ja osakeyhtiöt ovat selkeästi suosituimmat muodot, samoin kuin Suomessa. Avoin yhtiö perustetaan kahden tai useamman yhtiömiehen toimesta. Tästä kirjoitetaan yhtiösopimus. Avoin yhtiö on myös itsenäinen oikeushenkilö. Tämä tarkoittaa sitä, että oikeushenkilö voidaan toimia esimerkiksi oikeudessa niin, etteivät vaikutukset yletä keneenkään yksittäiseen henkilöön. Oikeushenkilö voi ostaa, ottaa velkaa ja omistaa. Avoimen yhtiön hyvä puoli on sopimusvapaus. Yhtiön sisällä yhtiömiehet voivat melko vapaasti sopia keskenään vastuualueista, hallinnosta ja keskinäisistä valtasuhteista. Vain muutama lakipykälä pakottaa tiettyyn malliin. (Asianajotoimisto Legistum 2012)

Sivuliike tarjoaa pysyvästi tuotteita tai palveluja omalla nimellään, mutta se ei ole oikeushenkilö. Emoyritys on vastuussa sivuliikkeen toiminnasta johtuvista velvoitteista. (Leinonen Tehotilit Oy)

Kommandiittiyhtiö (usaldusühing tai UÜ) on paljon avoimen yhtiön kaltainen henkilöyhtiö. Mikäli yhtiössä on vähintään yksi hiljainen yhtiömies esimerkiksi rahoittajan muodossa ja vähintään yksi vastuunalainen yhtiömies, on se silloin kommandiittiyhtiö. Äänettömän yhtiömiehen vastuu on rajoitettu vain hänen sijoittamaansa rahalliseen pääomaan. Hänellä ei myöskään ole oikeutta osallistua yhtiön sisäiseen päätöksentekoon, ellei sitä lue erikseen sopimuksissa. Vastuunalainen yhtiömies on vastuussa kaikista yrityksen veloista ja sitoumuksista, mutta toisaalta hän saa myös yrityksen tehneen voiton. Hiljainen yhtiömies saa korvausta sijoituksestaan, mutta ei saa osinkoa voitoista. (Toimisto.ee 2012)

Voittoa tavoitteleva osuuskunta (tulundusühistu) on liiketoimintamuoto, jolla on myös hyvin marginaalinen käyttö. Sen tarkoitus on käyttää yhteistoimintaa tukeakseen jäsentensä taloudellisia etuja. (Vieri, K. Viron liiketoimintakäytännöt. 2008. 32)

Itsenäinen elinkeinoharjoittaja harjoittaa esimerkiksi tukku-, vähittäis- tai tuontiliiketoimintaa, tavaratalo-, ostoyhtymätoimintaa. Hän ostaa ja myy omissa nimissään ja omaan lukuunsa tuotteita. (Patentti- ja rekisterihallitus 2012)

Eurooppa-yhtiö (SE) puolestaan on suurempaan mittakaavaan suunniteltu yhtiömuoto, esimerkiksi suurille kansainvälisille pörssiyrityksille. Käytännössä se on kuin julkinen osakeyhtiö. Pyrkimyksenä on ollut korvata monikansallisten yritysten käyttämä konsernirakenne. Minimipääoma on huimat 120 000 euroa. Perustamiseen vaaditaan myös sitä, että perustajien tulee olla oikeushenkilöitä, kuten osakeyhtiöitä tai osuuskuntia. Tällaista yhtiömuotoa käytetään seuraavissa tapauksissa: jos esimerkiksi kaksi eri EU-maassa olevaa yhtiötä sulautuu yhdeksi, perustetaan holding-yhtiö, perustetaan yhteinen tytär-yhtiö tai muutetaan julkinen osakeyhtiö Eurooppa-yhtiöksi. Säännöksissä on asetettu myös, että kotipaikan on oltava siellä, missä yhtiön keskushallinto sijaitsee. Toimieliimiä ovat osakkeenomistajien yhtiökokous ja hallintoneuvosto ja johtokunta tai pelkkä hallitus. Tällainen suuryhtiö on kuitenkin hyvin kaukainen asia pk-yrittäjän kannalta. (Europa, Tiivistelmät EU:n lainsäädännöstä. 2007).

Yhtiöt perustetaan rekisteröimällä ne kaupparekisteriin. Rekisteröinnistä tehty ilmoitus käsitellään yleensä noin viiden arkipäivän aikana. Kaikki asiakirjat on esitettävä kaupparekisterille vironkielisinä tai notaarin oikeaksi todistamalla käännöksellä varustettuna. Ulkomaisilla sijoittajilla on tasavertaiset oikeudet ja velvollisuudet paikallisten yrittäjien kanssa. Kaikki ulkomaiset sijoittajat voivat perustaa yrityksen Virossa samaan tapaan kuin paikallisetkin, eikä ylimääräisiä rajoituksia sovelleta (Smirnov 2012.)

Toinen vaihtoehtoista perustamisen sijaan on valmisyhtiön ostaminen, joka on nopea ja helppo tapa saada yritystoiminta käyntiin. Valmisyhtiön kaikki yhtiön perustamisvaiheet on jo tehty, vain hinta määritellään. Halvimmat valmisyhtiöt maksavat vain 500 euroa. Valmisyhtiön osto tapahtuu notaarin luona, joka valtuuksillaan vahvistaa ostajan olevan yhtiön uusi omistaja, samalla vahvistaen yhtiön nimen ja hallituksen. Usein pienien yhtiöiden pakollisessa hallituksessa toimii vain yksi henkilö, joka on samassa asemassa kuin Suomessa toimitusjohtaja. Viron laki ei toimitusjohtajaa tunne. Valmisyhtiö ei ole alv-velvollinen ostettaessa, joten toiminnan perusteella tulee verottajalle toimittaa oikeat lomakkeet. (Liivikas Oy 2012)

3.2 Viron houkutteleva verotus

Viron verotuksesta puhutaan paljon. Se on houkutin yrittäjille, niin hyvässä kuin pahassakin. Se on kuitenkin Viron tärkein kilpailuvaltti, joka omalta osaltaan kehittää yrittäjyyttä ja tätä kautta lisää työpaikkoja. Euroopan Unionin talouskriisi iski myös Viroon vuonna 2008, jolloin talous lähti pitkän nousukauden jälkeen laskuun. Kriisistä on selvitty ja talouden vankka kasvu on jatkunut investointien myötä.

Verojen yhteenlaskettu osuus bruttokansantuotteesta on kolmannes, eli Viron kokonaisveroaste on noin 33 prosenttia. Virossa on tasavero, eli henkilöitä verotetaan samalla veroprosentilla tuloista riippumatta. Hyvin pienet tulot on vapautettu ansiotuloverosta. Vuonna 2005 tuloverovapaan tulon raja oli noin 1304

euroa vuodessa (Järvinen, L. 2005. Kuka opettaa ja ketä? Viro EU:n jäsenenä. Helsinki: Edita Prima Oy. 49)

Tasavero on ollut käytössä vuodesta 1994. Viro oli yksi ensimmäisistä maista maailmassa joka otti tasaveron käyttöönsä. Tasavero on käytössä lähinnä Baltian ja Itä-Euroopan maissa, mutta myös Venäjällä, Hong Kongissa ja Islannissa. Viro on vahvasti jakautunut menestyviin ja huono-osaisiin kansalaisiin. Tasavero tuloverona on edesauttanut tätä kahtiajakoa. Virossa se oli ensin 26 prosenttia, mutta se on jatkanut laskuaan. Nyt se on 21 prosenttia, mutta uuden hallituksen myötä se laskee vuonna 2015 20 prosenttiin. (Helsingin Sanomat 2011).

Mediassa on myös väläytelty tasaveron luvuksi 18 prosenttia, mutta laman vuoksi asiasta ei ole enempää ollut puhetta. Tasavero on alhainen, mutta alkoholin ja tupakkatuotteiden verotusta on kiristetty, vaikkakin se on edelleen matala muihin EU-maihin verrattuna. (Kauppalehti 2011).

Veroprosentit ovat samat yksityiselle ja yrittäjälle. Erityinen piirre on se, että yrityksen ei tarvitse maksaa tuloveroa jakamattomasta voitosta, joka tarkoittaa koko liikevoiton verotonta investointimahdollisuutta, joka puolestaan mahdollistaa liiketoiminnan nopean kasvun. Tämä on se nimenomainen syy, miksi yrityksen perustaminen Viroon kiinnostaa sijoittajia ja uusien yritysten perustajia. (Liive 2012)

Arvonlisävero eli kulutusvero on Virossa 20 prosenttia. Alennettu verokanta on 9 prosenttia tarkoittaen sitä, että joillakin tuotteilla on pienempi verotus. Arvonlisävero lisätään tuotteen hintaan. Palveluilla ei ole alv-velvollisuutta. Vaikka yrityksellä ei olisi minkäänlaista toimintaa, tulee veroilmoitus antaa aina kuukausittain. (Veronmaksajat 2012)

Virossa henkilön on rekisteröidyttävä arvonlisäverovelvolliseksi, mikäli liikevaihto ylittää 16 000 euroa tai yrityksen, jonka liikevaihto ylittää 10 000 euroa tuotteita hankittaessa (Leinonen Tehotilit 2012). Rekisteröityminen tapahtuu vero- ja tullihallituksessa (www.emta.ee). Yrittäjä joutuu palkkaa maksettaessa huomioidaan myös työnantajamaksut, joita ovat yleinen sosiaaliturvavero (33 pro-

senttia palkasta) ja työttömyysmaksu (työnantajalla 1,4 prosenttia palkasta ja työntekijällä 2,8 prosenttia palkasta). Tapaturma- ja henkivakuutukset ovat vapaaehtoisia työnantajalle. (Leinonen Tehotilit Oy 2012)

Tulevaisuudessa verotus tulee olemaan entistäkin suurempi keskustelun aihe, sillä paineet verojen nostamiselle tulevat kiristymään, sillä Euroopan unioni ei tule hyväksymään sekä muita EU-maita alhaisempaa verotusta, että EU:n tuilla rahoitettuja uudistuksia. Progressiivisuuden lisääntyminen ei ole kaukainen ajatus. Arvonlisävero ja sosiaalivero ovat kantavia tulonlähteitä Virolle (Järvinen, L.. 2005. Kuka opettaa ja ketä? Viro EU:n jäsenenä. Helsinki: Edita Prima Oy. 51).

3.3 Yrityksen perustamisen käytäntö

Kun yrittäjä on perehtynyt Viron maakohtaisiin piirteisiin ja tunnuslukuihin, ja yritysmuoto on valittu sekä päätös liiketoiminnan aloittamisesta tai laajentamisesta on tehty, itse yrityksen perustaminen käy lähes hetkessä niille, joilla on virolainen henkilötodistus. Näillä ihmisillä yrityksen perustaminen Viroon tapahtuu täysin sähköisesti kaupparekisterin yrityksen perustamisportaalin kautta (<https://ettevotjaportaal.rik.ee>). Se on nopea ja halpa tapahtuma. Yrityksen perustaminen nojaa kauppalakiin. Perustaminen tapahtuu muutamassa tunnissa, ja hitaimmissakin tapauksissa siinä kestää vain noin päivän verran aikaa. Suomalaiset voivat perustaa yrityksen sähköisesti, mikäli omistavat suomalaisen henkilökortin (ID). On kuitenkin melko harvinaista, että korttia suomalaisella on, se ei ole ollut kovin yleinen käytäntö. (Smirnov 2012) Koska kaikki kommunikatio viranomaisten kanssa tapahtuu täysin sähköisesti, on toiminta tämän vuoksi nopeaa.

Virossa on läpinäkyvä lainsäädäntö ja toimivat rahoitusmahdollisuudet, jotka helpottavat yrittäjän toimintaa huomattavasti. Kaikki perustamissopimukset on toimitettava kaupparekisterille vironkielisinä, ja notaarin allekirjoittamana, jolloin notaari on myös todennut käännökset oikeiksi. Notaarit ovat Virossa viranomai-

sia, jotka ovat yksityisyrittäjiä, eivät julkisen puolen toimijoita. (Enterprise Estonia 2011)

Notaarijärjestelmä on saksalaista perua ja voi olla suomalaiselle yrittäjälle vaikea ymmärtää. Virolaiset kuitenkin tuntevat notaarien olemassaolon tärkeäksi ja turvalliseksi. Näin vältetään väärinkäsityksiltä ja huijatuksi tulemiselta. Notaarien työnkuva käsittää sopimusten vahvistamisen lisäksi myös esimerkiksi omistusoikeuksien selvittämisen ja oikeustoimien laillisuuden valvomisen (Taloussanommat. 2008.) Notaarien palvelut löytyvät osoitteesta www.rik.ee/e-notary.

Yritystä perustettaessa tulee huomioida myös kirjanpito, virolainen pankkitili, joka tosin ei ole pakollinen, sekä rekisteröity osoite Virossa. Jokaisen päättyvän kauden tilinpäätös esitetään kaupparekisterin portaalin kautta sähköisessä muodossa. (Smirnov 2012) Kun yritys perustetaan ilman henkilökorttia, tulee notaarilta varata aika asiakirjojen käsittelyyn. Paikan päälle on mentävä itse ja mukana tilanteessa on notaarin hyväksymä tulkki. (Liive 2012)

Ulkomaalaiset, joilla ei ole virolaista henkilötodistusta voivat joko rekisteröidä yrityksensä sivukonttorit kaupparekisteriin Virossa tai rekisteröidä kiinteän toimipaikkansa alueellisen vero- ja tullihallituksen palvelutoimistoon. Kaupparekisteriin rekisteröityminen on ilmaista ja ulkomaalaisen tulee toimittaa notaarille perustamiskirja ja kaupparekisteri-ilmoitus, jonka liitteenä on maksettu valtion palkkio yrityksen perustamisesta. Näiden asiakirjojen käsittelyssä kestää noin viisi työpäivää. (Smirnov 2012)

Muutama oikeudellinen seikka tulee ottaa huomioon harjoittaessaan liiketoimia Virossa; maksujen hoitaminen ajallaan on erittäin suositeltavaa, sillä perintätoukimistot ovat kaikki yksityisiä, ja perintä Virossa on todella tehokasta, nopeaa ja kallista. EU-jäsenyyden myötä lait ovat vielä vieraita kansalaisille, joka on johtanut siihen, että käräjille joutuu Virossa normaalia helpommin, ja se voi tulla yrittäjälle hyvin kalliiksi. Tämä johtuu ulkomaisille tuntemattomasta leimaverosta. Se on noin kolme prosenttia velan määrästä, mutta sillä ei ole ylärajaa. Täten kulut voivat olla mittavat veroineen ja asianajomaksuineen. Haastehakemuksen saapuessa tulee kulut maksaa heti. Kilpailulakiin tulee myös suhtautua vaka-

vasti, sillä esimerkiksi määräävän markkina-aseman väärinkäyttö voi johtaa ankariin sakkoihin ja jopa vankeusrangaistukseen (Lakimiesuutiset 2009)

Vaikka Viron verotus hellii yrittäjiä, ja Viroon on perustettu paljon suomalaisia yrityksiä, on helppoudella ja nopealla toiminnalla myös synkempi puolensa. Viroon voidaan perustaa yritys ilman että astuu jalallansa koko maahan, mikä helposti voi lisätä harmaata taloutta. Erityisesti rakennusalalla tätä on käytetty hyväksi: rakennusalalla virolaisfirman ei tarvitse maksaa veroja tai työnantajamaksuja alle puolen vuoden urakasta, joten vain vaihtamalla yritystä säästyy maksuilta kokonaan (YLE Uutiset 2010).

4 TUTKIMUS

Tutkimukseni aineiston hankin haastatteluilla, joista saatava materiaali toimii tekstini pohjana ja pohdintani lähteenä. Haastattelut toteutettiin tilanteen mukaan, joko puhelimitse tai sähköpostilla. Itse koin parhaaksi tavaksi haastattelukysymysten lähettämisen lomakkeella, josta minulle jäi selkeät vastaukset, jotka eivät katoa muistin mukana, vaan niihin oli pystyttävä palaamaan muutaman kuukaudenkin jälkeen, kun prosessi oli edennyt ja opinnäytetyö muokkaantunut omaan malliinsa. Kysymyksien valmisteleminen oli minulle helppoa, sillä tiesin alusta alkaen, mitä haluan tietää.

Haastatteluihin valitsin neljä sellaista henkilöä, joilla on vankkaa kokemusta ja arvokasta tietoa, jota voin hyödyntää opinnäytteeni tekemisessä. Tarkoitukseni oli saada sellaista tietoa, jota saa vain kokemuksen kautta. Yrittäjän lähtökohtia helpottaen haluan tarjota sellaista informaatiota, jota on vaikeaa hankkia, tai jota ei ole missään yleisesti esillä. Kokemusten jakaminen auttaa parhaiten esimerkiksi riskianalyysejä ajatellen.

Kaikkiin haastateltaviin olen törmännyt etsiessäni aineistoa opinnäytettäni varten. He kaikki ovat herättäneet mielenkiintoni oman alansa asiantuntijoina, ja luotettavina lähteinä. jokaisella heistä on omanlaisensa kuva Virosta toimin-

taympäristönä. Jokainen heistä yrityksen perustamisen eri osa-alueilta, joten vastauksista sain hyvin kattavan materiaalin tekstini pohjaksi.

Haastateltavina toimivat Valdar Liive Enterprise Estonialta (www.eas.ee), Kalle Pedak Hedman Partnersilta (www.hedman-attorneys.com), Alar-Ants Smirnov oman yrityksensä, kirjanpito toimiston kautta (www.yritysviroon.eu) sekä Heikki Salmela Hesburger Oy:stä (www.hesburger.fi).

4.1 Merkittävät kasvualat

Koska haluan tarjota ajankohtaista tietoa Viron tilanteesta, kysyin haastateltavilta, mitkä alat ovat vahvoja Virossa tällä hetkellä, ja mihin tulevaisuudessa uskaltaisi panostaa. Tarkoituksena oli kartoittaa, millä alalla yrittäminen kannattaa, ja joilla on nähtävissä positiivista trendiä. Mahdollisuuksia näyttäisi löytyvän useammaltakin alalta.

Ensimmäisenä esille tuli kone- ja metalliteollisuus, joka on jo kauan ollut kannattavaa Virossa. Tältä alalta löytyy Virossa tuotantokumppaneita. (Liive 2012) Yli puolet maan metalliteollisuuden liikevaihdosta tulee alihankinnasta. Useimmat alan 460 yrityksestä ovat sijoittuneet Tallinnaan ja sen lähialueille. Tarton aluella on toinen keskittymä, ja idässä Narvan seudullakin on metalliyrityksiä. (Tekniikka & Talous 2009) Myös elektroniikka-ala sekä ohjelmistoyritykset pärjäävät hyvin. Myös muoviala nousee esille. Liive kertoo muovialalla olevan jo yrittäjiä Virossa, mutta mahdollisuuksia kasvuun on.

Erytisesti esille nousee kuitenkin palvelusektori sekä elintarvikeala, joilla on hyvät mahdollisuudet pärjätä. Palvelualalla erityisesti seniorisektori nousee seisiksi, joka tarjoaa mahdollisuuksia, joita ei Virossa vielä ole hyödynnetty. Liive kertoo, että Virossa asuvat suomalaiset haluaisivat ostaa palveluita Suomeksi, koska se on tuttua ja turvallista. Esimerkiksi palvelutalot voisivat tulla kysymykseen. Matkailun hän kertoo myös kannattavan aina, onhan se Viron yksi kantavista voimista. Seniorit ovat myös suuri osa matkailupalveluita ostavista asiak-

kaista, ja he mielellään haluavat myös nämä palvelut omalla äidinkielellään, joten suomalaisilla olisi sillä alueella hyvät mahdollisuudet kasvaa.

Loogista on, että logistiikka-ala nousee keskeiseksi; onhan Viro sijainniltaan loistava paikka logistiikan yrittäjälle. Transitioliikenne, logistiikkakeskukset ja infrastruktuurin kehityshankkeet ovat kannattavia liikeideoita alallaan, kertoo Kalle Pedak.

Elintarvikealalla kysyntää on havaittavissa etenkin terveysruoan kohdalla, josta on tullut kasvava trendi Virossa. Esimerkiksi tofulla on tällä hetkellä kysyntää. Terveysruokien kohdalla toteutetaan ensin erilaisia tutkimuksia niiden ravintoarvoista ja vaikutuksista kuluttajaan, jonka jälkeen niistä voi tulla trendikkäitä tuotteita, mikäli kuluttajaryhmä löytyy. Vaikka elintarvikealalla on eniten kilpailua, on se silti tulevaisuutta ja uusia, trendituotteita tulee markkinoille usein. Suomalaiset elintarvikejätit ovat jo laajentuneet Viroon, ja on ollut tapauksia, jolloin tytäryhtiö on majoittunut Viroon ja pärjännyt hyvin, mikä on rohkaissut suuria jättejälkin valtaamaan alaa Baltian markkinoilta.

Liive kertoo myös Virossa tehdyn palavan kiven öljyä, jonka hän mainitsee hyvin rohkaisevaksi, ja jonka saralla yrittäjyys voi tulevaisuudessa olla hyvinkin kannattavaa. Myös sähköautot saavat maininnan, ja voivat tulevaisuudessa luoda mahdollisuuksia myös pienemmille yrittäjille. Sähköauton kehittämisessä Virossa on mukana tuttu Fortum.

Energia ja ympäristö ovat tällä hetkellä nousussa: uusiutuvien energianlähteiden käyttö, jätteiden käsittely ja energiatehokkuuden parantaminen. Virossa vanhentunut infrastruktuuri rakennetaan uudelleen ja sen moninaiset mahdollisuudet antavat lupaavia enteitä tulevasta.

Virossa on jo jonkin aikaa tehty huonekaluja, mutta kotimarkkinat ovat melko pienet, jolloin huonekaluista on tullut vientituotteita. Muiden Euroopan maiden huonekalujen valmistus on siirretty Viroon halvan kustannustason vuoksi. (Liive 2012)

Virossa on hyvin myös kehittynyt Start Up- maailma, joka poikkeaa Suomesta. (Liive 2012)

4.2 Yrittäjän yleisimmät virheet

Kysyessäni yleisimmistä yrittäjien tekemistä virheistä, on selite yksinkertainen: luullaan että Viro on toimintaympäristöltään samanlainen kuin Suomi. Vaikka samankaltaisuuksia on paljon, ovat nämä kaksi kuitenkin kaksi eri maata, eri kulttuureineen. Virolaisilla on menneisyydessään erilaisia kokemuksia, jotka vaikuttavat kulttuuriperintöön vahvasti, esimerkkinä maaorjuus. Suomalaisilla lähtökohdat ovat erilaiset, vaikka molemmat maat ovatkin saaneet paljon vaikutteita Neuvostoliitolta ja joutuneet alistumaan suurvallan alla. (Liive 2012)

Muistakin seikoista varoitellaan: Viro voi näyttäytyä suomalaiselle veroparatiisina, jossa liikevoiton huima kasvumahdollisuus houkuttaa. Yritys tuo kuitenkin mukanaan paljon vastuuta, samalla tavoin kuin missä tahansa muussakin maassa. Innostuneisuus ei ole pahasta, mutta kunnollinen liiketoimintasuunnitelma on oltava, jotta saadaan realistinen käsitys omista mahdollisuuksista ja riskeistä.

Kannattaako riskianalyysi?

Riskianalyysi on riskienhallinnan yksi osa-alue, joka auttaa tunnistamaan riskit ja ennakoimaan vahinkoja. Sen avulla otetaan selvää riskien kohteista, luonteista ja näiden realistisista mahdollisuuksista toteutua. Riskianalyysistä voi tehdä joko kattavan, laajan analyysin tai suppeamman. Suppean määritteen mukaan riskianalyysi on tekninen tapa, jonka kautta jonkin järjestelmän tai toiminnon käyttäjälleen aiheuttamat mahdolliset riskit identifioidaan ja analysoidaan läpikotaisin. Tätä analyysia apuna käyttäen käydään läpi eri riskikohteet loogista ajattelutapaa noudattaen. Laajassa merkityksessä riskianalyysillä tarkoitetaan aluetta, jonka sisällä on riskin kokemiseen, määrittämiseen, arviointiin ja niiden hallintaan liittyvät seikat. (Laki24.fi)

Myös Kalle Pedak huomautti yrittäjien tulevan verotushyödyn perässä. On ollut tapauksia, joissa yrittäjällä on ollut virolainen yritys, jonka kaikki yritystoiminta on tapahtunut Suomessa. Tällöin yritystä verotetaan myös suomalaisen veromallin mukaan, sillä yrityksellä on syntynyt Suomeen kiinteä toimipaikka. (Pedak 2012)

Yrittäjän muistilista on periaatteiltaan samanlainen, mutta Virossa vallitseva saksalainen oikeusjärjestelmä voi tuottaa päänvaivaa. Yrityksen perustamis- päätöksen jälkeen kehoitetaan varaamaan aika suoraan notaarille. Näissä perustamistilanteissa tulee olla aina virallinen tulkki mukana takaamassa molempien osapuolten ymmärtämyksen käsiteltävässä asiassa. Notaareilla on lista virallisista tulkeista, joten tulkin löytäminen ei ole ongelma. (Liive 2012)

On otettava myös huomioon, että vaikka Virossa on EU-lait, siellä toimitaan Saksan lakimallin mukaan, eivätkä lait täten ole samanlaisia kuin Suomessa. Lait ovat kodifioitu, säädökset ovat yksityiskohtaisempia ja sisältävät paljon määrämuotoja. Virossa samojen käsitteiden tulkinta vaihtelee, ja tämä on vaikea seikka esimerkiksi perintätoimiston periessä saataviaan yrittäjältä. (Pedak, K. 2010) Pedak tähdentää, että yrittäjällä tulee olla selkeät motiivit yrityksen perustamiselle. Näin ollen tekemiselle on vedetty selkeät rajat ja itsellä on tieto siitä, mitä halutaan ja mitkä ovat tavoitteet.

4.3 Viro toimintaympäristönä

Jotta yrittäjän toiminta kohdemaassa olisi mahdollisimman kannattavaa, on yrittäjän oltava selvillä toimintoihin liittyvistä keskeisistä eroista. Yhtä tärkeää on ymmärtää kansainvälisen liiketoiminnan edellytykset sekä siihen toiminnan käynnistämisen ja toteuttamisen käytännön toimet. (Suomen yrittäjät 2012)

Viro on 1990-luvulla muuttunut yksilökeskeiseksi maaksi lainsäädännön nopean muutoksen myötä. Tällöin kaikki huomio kiinnitettiin talouskasvuun ja pyrkimyksenä oli kehittää elintasoja, joka toisi mukanaan hyvinvointia. (Järvinen, L. 2005. Kuka opettaa ja ketä? Viro EU:n jäsenenä. Helsinki: Edita Prima Oy. 15)

Tapakulttuurimme Viron kanssa ovat toistensa kaltaiset. Tallinnan alueella puhutaan ja ymmärretään varsin paljon Suomea (Laitinen, A. & Rautiainen, R. 2007. Ulkoistaminen – Alihankintaa Virossa ja Kiinassa.) Kuitenkaan se ei ole tae toimivalle liiketoiminnalle eikä yhteistyölle, ja virallisissa liiketapaamisissa on järkevää käyttää laillistettua tulkkia. Yritystä perustettaessa tulkin käyttö on pakollista notaarin luona asioidessa. (Liive 2012)

Viron EU-jäsenyyden myötä vapaa liikkuvuus on helpottanut yrittäjää ja työntekijää kaikin tavoin. Samat lait helpottavat yhteistä ymmärrystä ja ehkäisevät paremmin väärinkäsitysten syntyä. Yhteiskuntamallia on haettu Saksasta (mm. kiinteistö- ja yhtiöoikeus). Viro on jopa vakiinnuttanut asemansa suomalaisten yritysmaailmassa niin, että se on osa kotimarkkinoita. (Pedak 2012)

Virossa elinkeinoa saa harjoittaa henkilö, jolla on asuinpaikka Euroopan talousalueella. Sisämarkkina-kysymykset ja kauppa EU-maiden kanssa kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle. (Euroopan Unioni 2012)

Hesburgerin perustaja Heikki Salmela kertoo alkutaipaleen Virossa olleen kivikoinen ja hankala vuonna 1996. Virolaisten heikko ostovoima vaikutti tuotteiden hintaan, alhaiset hinnat eivät kattaneet kustannuksia ja Hesburger tekikin tappiota muutaman vuoden. Pitkäjännitteisyydellä ja sisulla, sekä nopeasti kasvavalla ostovoimalla oli positiiviset vaikutukset, ja yritys pääsi pyörimään voitolla. (Salmela 2012) Viron nopeasti kehittyvä yhteiskunta vaatii myös yrityksiltä sopeutuvuutta.

EU-jäsenyys on otettu Virossa todella positiivisena asiana vastaan, samoin NATO. Viro saa paljon EU-tukia, joten Viron kannalta jäsenyys on ollut kannattava päätös. Vaikkakin elintarvikkeiden ja polttoaineen hinnat ovat nousset globaalille tasolle, eli kallistuneet huomattavasti, positiivinen asenne Euroopan Unionia kohtaan on pysynyt. Sen on koettu tuovan turvallisuutta ja vakautta pienelle maalle. (Liive 2012) EU auttaa Viroa kansainvälistymään ja antaa Virolle kasvot tasapainoisena ja kannattavana kauppakumppanina.

Salmela kertoo Hesburgerin olleen vaikeuksissa Neuvostoliiton jälkeisessä Virossa, jossa palveluntuottajan rooli ei ollut yksinkertainen. Nyt on toisin, ja Viron

elo markkinataloudessa on auttanut ymmärtämään asiakkaan tärkeyden palveluita tarjoavan yrityksen toimintaketjussa. Asiakas on Salmelan mukaan palkanmaksaja, ja häntä tulee kunnioittaa tämän mukaisesti. Hesburgerin on koettu olevan hyvän työntekijän maineessa, sillä työntekijöitä on helppoa löytää ja palkata. (Salmela 2012)

4.4 Yrittäjä, pyydä apua

Yrittäjän ei tarvitse pärjätä yksin. Apua saa monelta eri taholta, ja apua kannataakin pyytää aina. Vaikka olisitkin omasta tuotteestasi varma, pyydä silti mielihope ulkopuoliselta. Usein asioita yhdessä tarkasteltaessa esiin nousee seikkoja, joita yrittäjä itse ei ole huomannut ajatella. Kokemusta omaavat tahot auttavat eikä tieto läheskään aina maksa mitään.

Enterprise Estonia edistää yritysten ja alueiden kehittämistä Virossa. Se on yksi suurimmista instituutioista kansallisen tukijärjestelmän sisällä tukien yrittäjyyttä, antaen taloudellista tukea, neuvontaa, yhteistyömahdollisuuksia ja koulutusta yrittäjille (Enterprise Estonia 2012).

Erilaiset lakitoimistot ovat varma tapa lähestyä yrittäjyyttä ja sen raameja, joita lait ovat. Mikäli joistakin asioista on epävarmuutta, on hyvä lähestyä ongelmaa asiantuntijan kanssa. Lakitoimistot, tilitoimistot ja muut konsultit auttavat yrityksen perustamisessa sekä vastaavat kaikenlaisiin kysymyksiin. Tyhmiä kysymyksiä ei yrityksen kiemuraisissa kuvioissa ole, ja on parempi olla varma kuin riskeerata yritystoimintansa.

Muita auttavia tahoja ovat mm. Suomen yrittäjät, Finpro, ja oman kaupungin T&E-keskukset.

Alkava yrittäjä voi hakea rahallista avustusta Euroopan komissiolta, valtiolta tai Enterprise Estonialta (www.eas.ee) Epäsuoraa tukea saa myös Kred-Ex – säätiöltä (www.kredex.ee/), joka takaa erilaisia tuotteita ja tukee yritysten vientiä, ja täten auttaa yrityksiä saamaan lainaa. Lisäksi maaseutuelinkeinoyrittäjä voi hakea avustusta Viron maaseudun kehittämissäätiöltä (Estonian Rural Develop-

ment Foundation). Erilaiset pankit myöntävät myös aloittavalle yritykselle Start Up – lainaa. Saadakseen tällaisia apurahoja tulee yrittäjällä olla hyvä liiketoimintaidea ja valmis riskianalyysi. Rahoitusta myöntävät myös T&E –keskus (starttiraha), ELY-keskukset, Keksintösäätiö, Tekes, Sitra, Finnvera ja EU-rahoitus.

5 YHTEENVETO

Violla on jostain syystä, luultavasti Neuvostoliiton ajoilta maine rikollisena ympäristönä. Tätä opinnäytetyötä kirjoittaessani olen paljon jutellut ystäväni, perheeni ja tuttujeni kanssa Virosta ja sen olemisesta tai olemattomuudesta. Mielikuvat ovat olleet hieman negatiivisia ja väheksyviä. Toisaalta EU-jäsenyys on kirkastanut Viron ilmettä, tehnyt siitä luotettavamman ja helpommin lähestyttävän maan. Monelle tulee Virosta mieleen vain viinaralli ja Tallinna. Mutta se on paljon muutakin. Se on valtavan kaunis maa, sukulaisyhteiskunta, josta voi löytää paljon samanlaisia piirteitä kuin Suomesta. Se on ehdottoman luotettava meidän mittapuullamme.

Viro on yrittäjälle paikka, jossa sinulla on mahdollisuus onnistua pienemmällä rahallisella panostuksella ja siellä markkinat ovat keskellä kaikkea; on itä ja länsi lähettyvillä ja logistiikkamahdollisuudet mahtavat. Jokainen haastattelemaniasiantuntija ajatteli Virosta hyvin positiivisesti ja loi luottamustaan minuunkin. Tulevaisuuden aloja on paljon, joihin yrittäjän kannattaa paneutua, sieltä voi löytyä todellinen kultakaivos, Virossa on niin paljon erilaisia aloja.

Opiskeltuaan hyvin kotiläksynsä yrittäjä voi järkevällä ajattelulla saada lyhyessä ajassa aikaan hyvät tuotot, mutta veroparatiisi se ei kuitenkaan ole. Näin en ainakaan halua ajatella.

Viro on pienuudestaan huolimatta päässyt sinnikkyydellään eteenpäin punaisen vallan ajasta ja kääntänyt keulan eteenpäin kohti yhtenäistä Baltiaa ja lujaa ulkopoliittikkaa. Sillä on luottoa eikä sillä ole paljoa velkaa. Olosuhteet kohenevat koko ajan ja ihmisten palkat nousevat. Voisiko paremmin olla? Tämän hetkisen Euroopan Unionin tilanne on huolestuttavampi, mutta Viro jaksaa porskuttaa. Miksi siis emme ajattelisi siitä positiivisemmin? Yrittäjyys kannattaa, sanoi myös Heikki Salmela. Hän totesi sen olevan tulevaisuutta. Uskomalla itseensä ja omaan liiketoimintaan voi pärjätä hyvinkin pitkälle.

6 TAULUKOT

Taulukko 1. Talouskehityksen näkymät 2009–2014	14
Taulukko 2. Tärkeimmät vienti- ja tuontitavarat tavararyhmittäin (2009)	17
Taulukko 3. Hallitusti edeten kansainväliseen kauppaan	22

7 LIITTEET

Liite 1. Haastateltavilta kysytyt kysymykset
--

LÄHTEET

- Asianajotoimisto Legistum Oy. 2012. Viitattu 13.4.2012.
http://legistum.fi/yrityksen_perustaminen_viroon.html
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. <http://www.ely-keskus.fi/fi/Elinkeinottojoaosaaminenjakulttuuri/Yritystoiminta/Sivut/default.aspx>
- Enterprise Estonia. 2012. Viitattu 28.2.2012.
www.alihankinta.fi/liitetiedostot/editori_materiaali/1682.pdf
- Enterprise Estonia 2012. Viitattu 24.4.2012. <http://www.eas.ee/en/eas/overview>
- Enterprise Estonia. 2011. Viitattu 20.3.2012.
http://www.helsinki.chamber.fi/files/4287/7.3.2011_Valdar_Liive.pdf
- Estonica, Encyclopedia about Estonia. 2012. Viitattu 7.3.2012.
http://www.estonica.org/en/Economy/General_overview_of_Estonian_economy/Transit_and_transport/
- Estonica – Encyclopedia about Estonia. 2012. Viitattu 7.5.2012.
http://www.estonica.org/en/Economy/General_overview_of_Estonian_economy/Imports/
- Euro Baltic Oy. Viitattu 4.4.2012. <http://www.euro-baltic.fi/yhtiomuodot.htm>
- Euroopan Komissio. 2012. <http://ec.europa.eu>
- Euroopan komissio. 2006. parempaa säätelyä – miten? Viitattu 9.4.2012.
http://ec.europa.eu/governance/better_regulation/documents/brochure/br_brochure_fi.pdf
- Euroopan parlamentti. 2001. Viitattu 28.3.2012.
http://www.europarl.europa.eu/factsheets/3_2_3_fi.htm
- Euroopan Unioni. 2012. Viitattu 18.5.2012. http://europa.eu/youreurope/business/profitting-from-eu-market/selling-goods/finland/index_fi.htm
- Europa, Tiivistelmät EU:n lainsäädännöstä. 2007. Viitattu 1.3.2012.
http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/social_dialogue/l26016_fi.htm
- Finnvera Oy. <http://www.finnvera.fi/kansainvalistyminen>
- Finpro. 2010. Maaraportti, Viro. Viitattu 22.4.2012.
<http://194.100.159.181/NR/rdonlyres/0B88722F-971B-404E-98D1-8056BDB7C428/13102/Estoniacountryreport032011.pdf>
- Järvinen, L. 2005. Kuka opettaa ja ketä? Viro EU:n jäsenenä. Helsinki: Edita Prima.
- Kauppapolitiikka. 2012. Viitattu 24.5.2012.
<http://www.kauppapolitiikka.fi/public/default.aspx?contentid=247491&nodeid=41393&contentlan=1&culture=fi-FI>
- Kauppinen, V. 2009. Viron metallilla menee naapureita paremmin. Helsinki. Tekniikka & Talous. Viitattu 18.5.2012.

<http://www.tekniikkatalous.fi/metalli/metallitekniikka/viron+metallilla+menee+naapureita+paremmin/a365959>

Kosonen, R. & Penttilä, A. & Mattila, M. 2010. Cemat Viron talousnäkymät. Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu. Viitattu 24.5.2012.

<http://cemat.aalto.fi/fi/electronic/prospects/estonia/Viro02122010.pdf>

Kosonen, R. & Tani, A. 2006. Kohti laajentuvia kotimarkkinoita vai rajallisia kasvukeskuksia? Helsinki. Helsingin kauppakorkeakoulu. Viitattu 2.5.2012.

<http://hsepubl.lib.hse.fi/pdf/hseother/b73.pdf>

Kunnas, K. 2011. Viron uusi hallitus aikoo laskea tuloveroa. Viitattu 4.4.2012. Helsinki: Helsingin Sanomat.

<http://www.hs.fi/ulkomaat/artikkeli/Viron+uusi+hallitus+aikoo+laskea+tuloveroa/1135264992677>

Laitinen, A. & Rautiainen, R. 2007. Ulkoistaminen –Alihankintaa Virossa ja Kiinassa. Lahden ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.5.2012)

<https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/11311/2008-04-15-20.pdf?sequence=1>

Laki24.fi. 2012. Viitattu 24.5.2012. <http://www.laki24.fi/yrit-aloittavayritys-liiketoimintariskianalyysi.html>

Leinonen Tehotilit Oy. Viitattu 26.3.2012. <http://www.tehotilit.fi/?s=34>

Liive, V. Haastattelu 12.4.2012

Liivikas Oy. 2012. Viitattu 20.3.2012. <http://fin.liivikas.ee/valmisfirmade-muuk/>

Patentti- ja rekisterihallitus. 2012. Viitattu 3.3.2012. <http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yeh.html>

Pedak, K. Haastattelu 7.5.2012.

Pedak, K. 2010. Lakievästystä Viron markkinoille suuntautuville suomalaisille yrityksille. Asianajotoimisto Hedman Partners Oy. Helsinki. Viitattu 5.4.2012.

http://www.kuopiochamber.fi/general/Uploads_files/Kalle_Pedak.pdf

Pedak, K. 2009. Viron lait –samanlaisia mutta erilaisia. Viitattu 13.4.2012. Helsinki: Suomen Lakimiesliitto. Lakimiesuutiset. <http://www.lakimiesuutiset.fi/artikkeli?artid=129>

Nieminen, K. & Remes, N. 2003. Baltia, tiedon oikopolkuja. Turku: Kirja-Aurora.

Piiparinen, M. 2000. Viro vetää kokemusta. Helsinki: Talouselämä. Viitattu 15.3.2012. <http://lehtiarkisto.talentum.com/lehtiarkisto/search/show?eid=230911>

Pöysä, J. 2010. Viron verotus hellii yrittäjää myös jatkossa. Helsinki: Kauppalehti. Viitattu 6.4.2012. www.kauppalehti.fi/5/i/yritykset/yritysuutiset/?oid=2010/04/32402

Rautonen, L. 2008. Notaarien ylivalta. Helsinki: Taloussanomat. Viitattu 5.4.2012.

<http://blogit.taloussanomat.fi/baltia/arkisto/tag/notaarit>

Salmela, H. Haastattelu 21.5.2012

Sitra –Suomen itsenäisyyden juhlarahasto. <http://www.sitra.fi/paaomasijoittaminen>

Smirnov, A. Haastattelu 26.4.2012

Smirnov, A. Yritys Viroon. Viitattu 3.3.2012. <http://www.yritysviroon.eu/index.html>

Solmela, S. 2010. EU-maat hyväksyvät Viron EU-jäsenyyden. Helsinki: Helsingin Sanomat. <http://www.hs.fi/talous/artikkeli/EUmaat+hyv%C3%A4ksyv%C3%A4t+Viron+euroj%C3%A4senyy/1135257661458>. Viitattu 3.3.2012

- Suomen suurlähetystö, Tallinna. 2012. Viitattu 2.3.2012.
<http://www.finland.ee/public/default.aspx?nodeid=42669&contentlan=1&culture=fi-FI>
- Suomen yrittäjät. 2010. Viitattu 24.5.2012. http://www.yrittajat.fi/fi-FI/yritystoiminnanabc/kv/hallitusti_kansainvaliseen_kauppaan/
- Susiluoto, K. 2001. Bisneskohteena Baltia. Helsinki: Paino Otamedia Oy.
- Tamminen, O. 2004. Loputkin Baltian kaupan esteet poistuvat toukokuussa. Helsinki. Net – Fujitsun asiakaslehti. <http://www.net-lehti.com/netlehtiarkisto/net204/pekkarinen.htm>
- Tekes- teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus.
<http://www.tekes.fi/fi/community/Rahoitus/311/Rahoitus/593>
- Toimisto.ee. 2012. Viitattu 6.3.2012. <http://www.toimisto.ee/Liiketoiminta%20Virossa.htm>
- Tradin Economics. 2012. Viitattu 3.5.2012.
<http://www.tradingeconomics.com/estonia/unemployment-rate>
- Tuominen, E. 2009. Viron lait –samanlaisia mutta erilaisia. Helsinki: Suomen Lakimiesliitto. Viitattu 29.3.2012. <http://www.lakimiesuutiset.fi/artikkeli?artid=129>
- Veronmaksajat. 2012. Viitattu 13.5.2012. <http://www.veronmaksajat.fi/fi-FI/tutkimukset/jatilastot/kulutusverotus/arvonlisavero/>
- Viron Suurlähetystö. 2012. Viitattu 22.2.2012. www.estemb.fi .
- Visitestonia.com. Viitattu 12.3.2012.
<http://www.visitestonia.com/fi/virosta/matkailijatietao/viisumit-passit-lahetystot-ja-tulli>
- Yritys-Suomi.2008. Viitattu 24.5.2012.
<http://www.update.yrityssuomi.fi/ysforms/default.aspx?nodeid=15544>

Haastateltavilta kysytyt kysymykset

Millainen Viro on toimintaympäristönä?

Miksi olette valinneet Viron?

Mitkä ovat yrityksen perustamisen vaiheet?

Mitkä ovat tämän hetken kasvualoja Virossa?

Mitä alkavan yrittäjän tulisi huomioida perustaessaan yritystä Viroon?

Mistä alkava yrittäjä saa apua yrityksen perustamisen eri vaiheissa?

Miten Viro on muuttunut EU-jäsenyytensä myötä?

Mitä neuvoja antaisit yrittäjälle (esim. virheet joita tulisi välttää)?

Millaista työvoimaa on Virossa ja onko sitä vaikeaa löytää?